

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—No. 921.

CHICAGO, ILL., 7. MAJA (MAY 7), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 2639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2844.

NOVI PREDSEDNIK NEMŠKE REPUBLIKE.

V nedeljo dne 26. aprila so se vršile v Nemčiji končne volitve za predsednika republike. Prve volitve so se vršile dne 29. marca.

Nemško ljudstvo je imelo dne 26. aprila izbirati med tremi kandidati. Feldmaršal Paul von Hindenburg je bil kandidat nacionalističnih in monarhističnih strank. Wilhelm Marx je bil kandidat republikanske koalicije. Ernst Thaelmann je bil kandidat komunistične stranke. Prvi je predstavnik predvojne Nemčije — kajzerizma, junkerstva, imperializma in militarizma. Drugi je kandidiral na programu povojne Nemčije, sloneče na Weimarski ustavi. Tretji je bil kandidat komunističnih gesel.

Volilna kampanja je bila vroča kakor nikoli prej v zgodovini rajha. Ves svet je nestrpno pričakoval izida, posebno pa Nemčija. Izid: Hindenburg je predsednik Nemčije. Dobil je 14,639,927 glasov. Marx jih je dobil 13,740,489, in Thaelmann nad 1,800,000 glasov.

Protimonarhistične stranke so dobile okoli 900,000 glasov večine, a izvoljen je monarhist. Vorwaerts, glavno glasilo nemške socialno demokratične stranke, je karakteriziral monarhistično zmago z besedami: "*Hindenburg, po milosti komunistov predsednik nemške republike.*"

Katoliška Bavarska je rajše glasovala za protestanta Hindenburga, ker je monarhist in reakcionar, kakor pa za katoliškega politika Marxa, ker je republikanec in demokrat. Komunisti so dobili pri teh volitvah skoro enako število glasov kakor pri prvih. Prerokovanja, da bo par milijonov socialistov glasovalo za komunističnega kandidata rajše kakor za Marksa, kandidata republikanske koalicije, se niso uresničila.

Za Hindenburga so glasovali nemški fašisti, nacionalisti, konservativni kmetje, večina katoliških Bavarcev in vsi drugi, ki žele povratka predvojne Nemčije. Tolmačenje, da so se vsi volilci, ki so glasovali za Hindenburga, izrekli obenem za monarhijo in proti republiki, pa ni pravilno. Hindenburg je izmed vseh nemških generalov najpopularnejši — je legendarna oseba, oboževan med milijoni, ki se opajajo ob ne-

kdanji nemški slavi — ob sili ki jo je predstavljala kajzerjeva Nemčija. Hindenburg je 78 let star, v politiki neizkušen. Ali nacionalistične stranke so ga hotele za svojega kandidata radi njegove legendarne popularnosti, zato so postavile svojega prejšnjega kandidata Jarresa na stran in si izbrale starega generala za nosilca svojega prapora.

Ako bi imel nemški predsednik moč kot jo ima ameriški predsednik, tedaj bi pomenila Hindenburgova zmaga mnogo več kakor sedaj. Služba predsednika Nemčije je važna in stranka ali stranke ki jo imajo, gotovo niso na slabšem. Predsednik je vrhovni poveljnik armade, ki pa v Nemčiji danes ni niti od daleč to kar je bila. Predsednik imenuje mnogo važnih uradnikov, toda veliko manj kakor ameriški. Kabinet je odgovoren državnemu zboru in ne predsedniku, kakor v Zedinjenih državah. Kovar nemške politike je kancelar, kabinet in večina v parlamentu. Kabinet je izraz te večine. Monarhisti upajo, da bodo Hindenburgovi zmagi sledile druge zmage njim v prilog. Predvsem žele dobiti premoč v Prusiji, kateri načeljuje sedaj socialistični ministerski predsednik.

Poraz demokratičnih strank v Nemčiji je dogodek, ki je presenetil mnogo ljudi, kajti smatrali so, da je večina nemškega ljudstva za vedno obračunala s kajzerizmom. Izmed evropskih držav se je najbolj razburila Francija in pa tiste dežele, ki so nastale po vojni na račun poraza centralnih sil, med njimi posebno Čehoslovaška in Poljska. V Franciji je Hindenburgova zmaga pomagala reakcionarnim strankam, ki vidijo v Nemčiji največjo nevarnost svoji državi. To nevarnost pa se more po njihovi razlagi krotiti edino z oboroženo provokacijo. Pomirjevalna politika napram Nemčiji, ki jo je gojila bivša Herriotova vlada in katero je zastopala tudi vlada ki je nasledila Herriota, je dobila radi spremenjene situacije v Nemčiji precej velik udarec. Poljska se boji, da bo Nemčija ob prvi priliki skušala vzeti nazaj teritorije, ki jih smatra za svoje, toda Poljska se ne bi kar tako poslovlila od njih. Tudi Čehi imajo tak strah. Povračanje nemških reakcionarnih

strank na krmilo države tira Česko in Poljsko k zblizanju, ki se bo razvilo v obrambno zvezo proti Nemčiji, da obvarujeta, kar upa dobiti Nemčija nazaj.

Anglija bi rajše, da bi vladale Nemčijo demokratske stranke. Sedanja angleška vlada, ki ji je konservativnost ideal, se ne vzemirja, ker upa, da bodo znali tudi sedanji nemški poglavarji biti oprezni in ne bodo poskušali zanetiti nov vojni požar. Amerika, ki ima do mozga konservativno, kapitalistično vlado, je sprejela Hindenburgovo zmago na znanje brez vsakega vznemirjenja. "To je stvar nemškega ljudstva," so rekli v Washingtonu. "Mi se ne vmešavamo v njegove zadeve. Glavno je, da bo Nemčija spoštovala pogodbe in odplačevala svoje dolgove," modrujejo "demokratski" ameriški "državniki". V resnici so bili v Washingtonu Hindenburgove izvolitve veseli, ker žele, da bi Nemčijo vladali konservativci in jo obvarovali pred "nevarnimi" socialističnimi eksperimenti. Tako je danes politika "republikanske in demokratske" Amerike. Nedolžni izgovor, da je preminjanje vlade stvar nemškega ljudstva, postane piškav, ako se pomisli, da se vlada Zedinjenih držav zelo rada vmešava v notranje zadeve drugih držav. Dokaz je Rusija, Kitajska, Mehiko in centralno ter južnoameriške republike. Tekom volilne kampanje so nemški konservativni listi pisali, da ameriška vlada želi zmago nemškim konservativcem, in v dokaz so citirali razne izjave in intervjuje z uradniki Coolidgeve administracije ter z zastopniki amer. finančne vlade v New Yorku, ki sta obe eno in isto.

Ko je postala Francija republika, je šla skozi enak proces kakor sedaj Nemčija. Republikanci so bili vrženi z vlade, tudi monarhija je bila obnovljena, toda je padla, ker je izgubila zaslonbo v masah. Francija ima tudi danes močan monarhističen element. Stranke, ki sicer niso monarhistične toda so reakcionarne, so tudi močne. Ali ideja republike je v Franciji jačja od monarhistov in reakcionarjev. Kitajska je republika že vrsto let, ali predno bo postala v pravem pomenu besede, bo še tudi vzelo vrsto let. Razvoj je počasen in ljudstva počasi dozorevajo za demokracijo. In končno, resnična demokracija je nemogoča brez industrialne demokracije. Toda skokov razvoj ne pozna. Kakor povsod, se tudi v Nemčiji bori novo s starim. V tej borbi mora zmagati novo, ker je staro namenjeno grobovom in novo življenju. Ako se dogodi, da postane Nemčija monarhija, ne bo to ničesar izrednega v zgodovini. Ako bodo mogle demokratske sile, zapopadene v delavstvu, prepričati monarhistom nadaljne zmage, tedaj se to sploh ne dogodi. Ako se, bo tudi to le začasna zmaga, kajti borba med starim in novim je borba med prošlostjo in bodočnostjo, in v tej zmaguje tisto kar ima pogoje za življenje, neglede na momentalne poraze.

Delavske manifestacije Prvega maja pri nas in drugod.

Po stari navadi so policijski agentje kapitalističnih vlad tudi pred letošnjim prvim majem odkrili nešteto zarot "za strmoglavljenje vlad s krvavimi pobunami". Najbolj iznajdljivi sta bili Italija in Bolgarija. Mussolini je komaj par dni pred prvim majem prišel na sled katastrofi, ki preti vsemu svetu; bolgarska vlada, kipeča navdušenja za civilizacijo, red in mir, pa je odkrila že toliko zarot, da jih je prenehala šteti. "Zarotnike" je pomorila brez kakih ceremonijalnih procesov. "Tega in tega nevarnega komunista so oblasti izsledile, in ker se ni hotel udati, je bil na mestu ustreljen..." Tako so se glasile dan za dnem časnikarske vesti, in buržvazni svet se ni čisto nič zgražal. Zgražal pa se je nad zločinom, ki je v sofijski katedrali vzel življenje par sto ljudem. Slednjega so povzročili fanatiki, ali pa agentje provokatorji; a vlada terorja je vrgla krivdo za eksplozijo na vso opozicijo, in vso je odela v plašč ruskih komunistov ter jo pokazala svetu: Glejte, ti so, ki so se prodali za rusko zlato!

Prvi maj v Bolgariji je bil krvav, potekel je brez praznovanja in brez manifestacij....

V glavnem mestu daljne Japonske je prvega maja korakalo nad 50,000 oseb — prva velika demonstracija mednarodnega bratstva, ki se je vršila v eni najbolj absolutističnih in reakcionarnih dežel na svetu. Japonsko prebivalstvo moškega spola si je priborilo splošno in enako volilno pravico, in to zmago je delavstvo praznovalo dne 1. maja.

V Italiji so fašistične oblasti aretirale mnogo "rdečkarjev", drugim pa so praznovanje delavskega praznika ovirale z nasilji.

V nemški Avstriji, v prvi vrsti na Dunaju, je počival ves industrijski obrat. Tisoči delavcev so korakali po ulicah na zborovanja in druge slavnosti, ki so se vršile pod avspicijo socialistične stranke.

V Jugoslaviji so bile v večina krajih prvomajske demonstracije in zborovanja prepovedane. A delavstvo ga je vseeno praznovalo.

Mehika, ki ima danes vlado delavskega ljudstva, je videla letos prvič splošno praznovanje Prvega maja. V glavnem mestu je korakalo 600,000 delavcev, med njimi vladni uradniki, ministri in funkcionarji delavskih organizacij. Ker pa v Mehiki ni vse prav, če poteče dan brez fizičnih spopadov, so se dogodili tudi ta dan, toda ne med vojaštvom in delavstvom, ampak med komunisti, ki so izzivali korakajoče delavce, pripadajoči mehiški delavski (socialistični) stranki.

V Parizu so bili dovoljeni shodi na prostem, toda ne parade. Policija se je bala izgredov, in radi tega je poulične demonstracije prepovedala. Do spopadov ni prišlo in dan je potekel mirno.

V Kopenhagnu na Danskem je korakalo 30,000 delavcev, njim na čelu ministri delavske vlade. Kakor v Mehiki, so tudi to parado izzivali komunisti, katerih je na Danskem zelo malo, toda reditelji so jih pregnali, ne da bi se dogodila kaka druga nesreča.

V Rusiji so bile največje manifestacije v Moskvi. Delavstvo, uradništvo in vojaštvo je bilo v paradi, ki je trajala par ur.

V Nemčiji se je praznovalo prvi maj v vseh krajih, kjer živi industrialno delavstvo.

V Londonu na Angleškem je korakalo več tisoč delavcev, dasi je slavnost oviralo deževno vreme.

Na Češkem, v Belgiji, na Švedskem, Finskem itd., je delavstvo praznovalo svoj dan s shodi, predstavami, manifestacijami in drugimi priredbami. Ali zarot, s katerimi je strašil kapitalistični svet, ni bilo, ker so bile "pravočasno" odkrite.

Prvi maj, praznik solidarnosti, pa kljub splošnemu praznovanju vendar ni imel pravega značaja solidarnosti, da si bile manifestacije v nekaterih krajih, npr. v Sloveniji, skupne, to je, socialistično in komunistično delavstvo jih je skupaj priredilo. Vendar pa je bil letošnji Prvi maj bolj kakor lanski ali predlanski manifestacija bratstva in delavske solidarnosti.

V Zedinjenih državah so ga praznovali radikalne unije in socialistično ter komunistično delavstvo. Članstvo unij oblačilne industrije v Chicagi je imelo 1. maja dve slavnosti, katerih se je udeležilo nad 8.000 oseb. Na obeh so nastopili razni naši sodrugi. Češko delavstvo je priredilo prvomajsko slavnost pod avspicijo dnevnika "Spravedlnost", češke marksistične federacije (ki je prej pripadala k Workers' Party, sedaj se pa nagiba nazaj k socialistom) in čeških socialističnih klubov v Chicagi. Socialistična stranka okraja Cook je imela svojo slavnost. Slovensko delavstvo v Chicagi je priredilo slavnost s sodelovanjem kluba št. 1 in enega lokala I. L. G. W. U. v dvorani SNPJ., ki je sijajno uspela. Mnogi klubi JSZ. so imeli svoje prvomajske slavnosti.

Zelo velike prvomajske manifestacijske slavnosti so se vršile v New Yorku pod avspicijo soc. stranke in radikalnih unij, katere simpatizirajo z našo stranko.

Šest mesecev v Jugoslaviji.

Jože Mentony.

(Nadaljevanje.)

Poleg Radičeve stranke, o kateri smo govorili v izdaji Proletarca z dne 23. aprila, je v Jugoslaviji precej drugih močnih strank. V deželi obstoji napr. močna muslimanska stranka, ki je osredotočena v Bosni in Hercegovini. Tudi ta je bila večinoma v opoziciji proti sedanjemu režimu. Njen glavni voditelj je Spaho. Razun te imajo tudi macedonski muslimani (Turki) svojo stranko, ki je pri zadnjih volitvah izšla iz boja zelo oslABLJENA. Spahova stranka nima nobenega konstruktivnega ekonomskega programa. Zastopa stališče avtonomije za Bosno in Hercegovino, ker bi bil njen vpliv s federaliziranjem Jugoslavije večji kakor sedaj. Toda kadar hoče Spaho izrabiti priliko, pridruži svoje poslance vladni večini, ne radi kakšnih načel, ampak za koncesije. Spahova stranka zastopa premožne mohamedanske posestnike, ki so bili pred avstro-ogrsko okupacijo Bosne in Hercegovine gospodarji dežele.

Glavna stranka v Jugoslaviji sedaj je Pasičeva radikalna stranka. Nekoč je bila radikalna in to ime se jo še danes drži. Davidovičeva demokratska stranka poskuša biti demokratska in zastopa stališče zблиžanja s Hrvati in Slovenci. V ta namen bi bila pripravljena revidirati vidovdansko ustavo. Pribičević je liberalen, toda oportunističen politik in ima za seboj veserbsko strujo demokratske stranke. Sedaj je v koaliciji s Pasičem. Korošceva Slovenska ljudska stranka ni število poslancev ni močna, toda svoj pomen v jugoslovanski politiki ima radi tega, ker kontrolira Slovenijo, v kateri ima premoč nad vsemi drugimi stran-

kami. S. L. S. poskuša biti socialna. Njeni listi včasih napadajo kapitaliste in bankirje. Navdušuje se tudi za združništvo, seveda če so zadruga pod njeno kontrolo. Zagovarja tudi gotove socialne reforme, ako so v prilog njenim pristašem in njeni politiki. Ali konstruktivnega gospodarskega programa nima. Je protiindustrialna, kakor vse agrarne stranke, ker ima svojo moč v kmečkem ljudstvu. Industrialni proletarijat je navadno povsod socialističen, in tega se tudi S. L. S. boji, ker bi ugrožal njeno premoč. Vse te stranke so že sodelovale, ali bile na vladi. Klerikalci so naravno podpirali nazadnjaštvo, kadar so imeli svoje ministre v belgrajskem kabinetu. V Sloveniji so odstavljali napredne učitelje in jih šikanirali. Ako jim niso mogli drugega, so jih poslali predčasno v pokoj. Na njihova mesta pa so prihajali zanesljivi klerikalci. Korupcija je cvetela in ekonomski razvoj je bil oviran.

Politične stranke v Jugoslaviji so večinoma samo politične stranke brez stvarnih gospodarskih programov. Ekonomije večina politikov ne razume, zato je boj med njimi v glavnem osoben in demagogira se na vse pretege.

V bivši Avstriji so se vlastodržci držali gesla "razdvajaj in vladaj". Posledica je bila razpad nekdanje velesile.

V sedanji Jugoslaviji je mnogo razdvajalne politike in netolerance. Po mojem mnenju sta v Jugoslaviji samo dve stranki, ki imata za svoje geslo "ujedinenje". Na desni radikalna (Pasičeva), na levi socialistična stranka. Obe sta centralistični, le da centralizem ki ga zastopa ena in druga ni enak. Prva zastopa kapitalistični centralizem s hegemonijo izbranega kroga okoli vlade nad vso deželo. Druga zastopa socialistični ekonomski program in socialističen centralizem. V socialistični stranki Jugoslavije se pojavlja sicer vedno jačje struja, ki propagira federaliziranje Jugoslavije, in to radi tega, da bo lažje zašla med mase, katere so sedaj okupirane samo s tem vprašanjem. Mnogi socialisti so mnenja, da bi prevelika federalizacija ovirala gospodarski razvoj dežele, da bi ovirala zблиžanje Srbov, Hrvatov in Slovencev, da bi država ne bila enotna, in posledice bi trpelo samo ljudstvo. Niso pa nasprotni avtonomiji, ki ne bi bila ovira gospodarskemu razvoju. Uverjen sem, da bo Jugoslavija gospodarsko šla hitreje navzgor pod strogim centralizmom, kakor pa če se je razkosa na samostojne province, ki bodo med seboj le v rahli zvezi.

Stranke, ki ovirajo razmah modernemu kapitalizmu, ovirajo gospodarski razvoj. Dokaz so vse tiste dežele, v katerih se je gojila ali pa se goji taka politika. V interesu vsake kapitalistične dežele je, da ima dve močni stranki: stranko modernega kapitalizma in stranko socialističnega delavstva. S pomočjo tako urejene politike bi mnogo hitreje dozorevale za socializem, kakor pa dozorevajo tiste dežele, ki se branijo modernega industrializma. Tudi Pasičeva radikalna stranka ni stranka kapitalizma v istem pomenu besede kakor tukaj republikanska stranka. Pojavila se je pač v Srbiji med kmečkim ljudstvom. Srbija ni bila nikoli industrialna dežela in tudi danes še ni. Ali Jugoslavija v celoti ima precej industrije in vse pogoje, da postane moderna industrialna država. Rekel sem že, da brez industrialnega proletariata je tudi moderno socialistično gibanje nemogoče. Zato ga imajo (Izjema so samo Zedinjene države) samo industrialne dežele. Kapitalizem znači torej le stopnjo v ekonomskem razvoju. Delavstvo si v moderni kapitalistični deželi

lahko izvojuje mnogo boljše življenske razmere, kakor pa v gospodarsko nerazvitih. Ne trdim, da nam kapitalizem streže in da sam od sebe izboljšuje naš položaj. Trdim pa, da je pod kapitalizmom delavstvu lažje izvajati izboljšave, kakor pa pod fevdalizmom ali pod sistemom verižniškega, kramarskega, obrtniškega kapitalizma, kakršnega neguje večina strank v Jugoslaviji.

O položaju v Jugoslaviji dobe ameriški Jugoslavnani iz svojega časopisja večinoma napačne vtise. Nekateri so takozvani vladni listi, ki simpatizirajo s politiko radikalne stranke. Drugi so v opoziciji. Eni koj drugi strižejo iz starokrajskih listov, kar je tudi tam dobro znano, ker dobivajo ameriške jugoslovanske liste v zameno. Ne pazi se mnogo kakšni so izrezki. Eni listi režejo hvalisujoče, in drugi kritikujoče novice. Tako je demagogije polno na obeh straneh, skoro bi rekel, da jo je več na opozicionalni, kakor na "vladni". Iz vseh teh "novic iz Jugoslavije" se vidi samo tendenca, ki ima namen zadovoljiti tukajšnje čitatelje. Noben teh listov ne skuša moralno niti drugače podpirati konstruktivne gospodarske politike. Ni drugega kakor napadanje oseh radi oseh. Ako bi bilo temu časopisju kaj za pomoč Jugoslaviji, bi morali vzeti v poštev resnične razmere in računati, da je masa tam še nevedna do skrajnosti, posebno v nekaterih provincah. Pomagati bi morali to maso vzgajati, ne pa jo zavajati z demagogiranjem. Demagoškega časopisja ima Jugoslavija vsepolno. Rezati novice iz teh listov se pravi pomagati zavajalcem, katerim ni za delo, ampak za navaden pustolovski političen boj.

Za diskreditiranje Pašiča in Pribičevića ameriški jugoslovanski listi store kolikor morejo, razun morda nekaterih. Pozablja pa se, da Pašič in Pribičević nista Jugoslavija.

(Dalje prihodnjic.)

***

"Novi Svijet" prešel v last Jugoslavenskog Prosvjetnog Saveza.

"Novi Svijet", ki ga urejujeta T. Cvetkov in Geo. Kutuzović, bivša urednika komunističnega "Radnika", je postal last Jugoslavenskog Prosvjetnog Saveza, kateremu pripadajo večinoma bivši hrvatski komunisti, ki so se organizirali v protitež jugoslovanski sekciji W. Party, v kateri radi intrig in notranjih bojev ter tekme za vodstvom niso imeli več obstanka. Tudi v tej organizaciji se prištevajo k razredno zavednim delavcem, in v početku so trdili, da so tudi izven stranke komunisti.

"Novi Svijet" je pričel izhajati dne 1. avgusta 1923 v obliki revije dvakrat na mesec. Lastovala sta ga omenjena urednika. Dne 1. avgusta 1924 je postal tednik in izhaja v obliki časopisa.

Jugoslavenski Prosvjetni Savez je bil organiziran dne 27. novembra 1924 na konferenci v Pittsburghu, Pa. "J. S." je postal takoj njegovo glasilo, toda ne last. "Radnikovci" so sklicali v prošlem in tudi v tem letu proti J. P. S. mnogo shodov, na katerih so "razgaljali kontrarevolucionarje in izdajalce v J. P. S.", ki so zatajili komunistično stranko in prešli v tabor "smrtnih sovražnikov delavstva".

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

"Mislim sem le na to, da moraš postati moja, razumeš, moraš Olga!"

"Moram?"

"Moraš!"

"Dobro, hočem, Ivan, hočem postati tvoja žena, toda samo pod nekim pogojem in ta pogoj je strašen."

"Govori!"

Glavo je položila med roke, oči je uprla v mizo in je govorila počasi, in je poudarjala besedo za besedo:

"Bom tvoja, če bom mogla biti srečna. In ti me moraš osrečiti! Osrečil pa me boš, če boš najlepši del svojega govora pred poroto utelesil, če boš pozabil, kaj sem bila! Ne, ne tako, če me boš ravno tako spoštoval, kakor bi spoštoval ženo, ki bi prišla v zakon čista. Če ne boš nikdar niti z dejanjem, niti z besedo pokazal, da nisem ženska, ki more zahtevati isto, kar smejo zahtevati vse druge, vse takozvane poštene ženske. Še več: obljubiti mi moraš, da niti z očesom ne boš trenil, da bi pokazal kadarkoli da ti je žal, ker si z menoj poročen. In še več, še mnogo več: srečo ti bom morala čitati na obrazu, srečo, ki bo izhajala iz tvoje zavesti, da sem jaz tvoja žena!"

Poslušal je in njegova duša je že v tistem trenutku jokala . . .

Pa je na nadaljevala:

"Če bi pa kdaj bil prešibak, če bi te zmagovalo tvoje telo, po katerem teče kri, kakršna je kri tvoje okolice, tedaj me moraš — ubiti . . .

Dvignil se je. Visoko se je vzravnaval, oči so mu zagorele v sreči in ponosu.

"Velika si, kakor je velika moja mati!"

Objel jo je, poljubil jo in pozabil je na jok svoje duše.

"Pogoje sem ti povedala, Ivan!"

"Vse te pogoje sprejemem, Olga!"

* * *

Sam je ostal v svoji sobi.

Brezumno bi bilo, tako je premišljeval, sprejeti pogoje in vedeti, da so neizvršljivi. Ali ni to zgolj domišljija, zgolj eksperiment blazneža?

Nezmislno! Kaj bi toliko prereseteval to stvar?! Človek ni večer, človek niti dolgo ne živi! Tako kratko je njegovo življenje, da opazi komaj nekatere malenkosti, komaj malenkosti! In kaj tedaj, če tudi eksperimentiram!

Vsedel se je k mizi in je pisal svoji materi, ki je bila tedaj v Aleksandriji. Pred desetimi leti je bila šla tja, ko je bil Ivan dovršil svoje študije. Tam je bila kontoaristinja pri neki

nemški tvrdki. Šlo ji je prav dobro. Dopisovala sta si z Ivanom bolj poredkoma.

Tisti večer ji je pisal:

"Mama! Oženil se bom. Moja žena pa ne bo navadna ženska, moja žena ne bo nosila pri poroki belega venca na svoji glavi, ne bo nosila v svojih rokah šopka belih vrtnic in belih klinčkov, marveč bo šla k poroki ovenčana s trpljenjem in večletnim mučeništvom. Šla bo, kakor je šla moja mati.

Vem da si čitala časopise, mama, in popolnoma sem prepričan, da te je zanimal znani proces radi umora kneza W. Takrat sem jaz zagovarjal obtoženko . . . Še-le takrat sem občutil neko čudovitoopojno čustvo, ki ga do tedaj nisem poznal. Ti veš, mama, zločinke ljubim do norosti, in prostitutke ravno tako. Ali morda zato, ker sem sam čist in bi niti muhe ne mogel ubiti . . . o človeka, da, človeka, človeka bi pa ubil!

Olgo sem spoznal še prej, čudno sem presekal nit njenega življenja. Iz javne hiše sem jo vzel, z ogromno svoto sem jo odkupil. Tako sem bil pravzaprav jaz tudi provzročitelj uboja. Če bi je ne bil osvobodil, tedaj bi morda še danes živela tisto čudno, nepojmljivo življenje.

Mama, tako se bojim, ko pomislim na življenje vseh tistih obsojenih.

Ali imam to od rojstva?

Ali sem normalen? Normalen! Ne vprašam, če sem enak drugim, vprašam le, če sem abnormalen kot popolnejši ali manj popoln individuij!

Povej mi mama! Ali bi mogel sicer tako blazno hrepeneti po uničenih ekzistencah, ali bi mogel tako blazno hrepeneti po vseh tistih deklicah, po njihovih bledih licih, po njihovih motnih, umazanih očeh, po njihovem brezizraznem izrazu . . . Mama tako mi je včasih, kakor da bi tudi sam jaz želel živeti med njimi, kakor da bi moral biti silno nesrečen, če bi danes kar nanagloma nekam izginila vsa tista dekleta! Če bi se ali vse omožile, ali pomrle, ali pa bi se kamorkoli izgubile!

Strah me je neke misli!

Mama, strah me je pred teboj. Neodoljivo mi siliš v moje življenje! mi zapoveduješ . . . . Bojim se, mama moja, da bi ti sama ostala med vsemi, sama ti mama, in jaz bi bil tedaj sin matere, ki bi ostala edina med vsemi!

Ali ne hodim samo zaradi tega tja? Ali ni to tvoj krvni egoizem, prenešen v moje telo že ob uri mojega spočetja!?

Mama, ti moraš vedeti, ti mi moraš povedati!

Danes, jutri se poročim. Če bi bilo res, kar sem oddaleč videl v sanjah ali samo v polusnu, če bi to bilo res, ali bi se mogel s to deklico poročiti? Ali bi ne bila moja nesreča tako

strašna, da bi ta strahota ubila mojo štirikratno dušo?

Povej mama!

Piši!"

Odgovorila mu je:

"Otrok moj!

Oženil se boš in me povprašuješ po stvarih, o katerih ti ne morem nič povedati, ker nihče ne more o teh stvareh ničesar vedeti, če ti sam ne veš!

Ne bi ti svetovala, da se oženiš s to deklico. Nepoznam je! Morda bi mi bila prav simpatična, morda bi jo celo vzljubila, vendar pa dvomim, da bi mogel ti živeti z njo, kakor je potrebno za tvojo in predvsem za njeno srečo.

Vse je zaman! Ona ni in ne more biti tisto, kar so druge. Ni in ne more biti, dasi bi, če sodiš samo z golim razumom morala biti isto, da celo boljša in lepša bi morala biti, kakor so druge! Toda razum ne velja!

Razum je svetloba in solnce!

Ali mi nisi nekaj rekel, da solnce ni poglavitni pogoj življenja; da, dejal si celo, da je solnce kakor senca nesreče in boleznega, nesrečnega življenja. In imel si prav! Če bi mogel živeti ti, če bi mogla živeti jaz manj svetlo, manj jasno življenje, kako bi bila oba srečna!

Poglej, kadarkoli se spominjam tvojega rojstva in tvojega spočetja, vselej me objame strah. Ne zdi se mi predrzno tisto dejanje, pač pa neverjetno lahkomišno!

Ne, treh duš nisi podedoval! Ne; dvomim!

Ves si moj!

Kakor sem se jaz igrala s svojim, tako se ti igraš s svojim življenjem. Na tanko nit ga obešaš in ga vrtiš v vrtoglavih višinah . . . .

Pazi, nit bi se utegnila utrgati, in kaj potem?

Slišim tvoj odgovor! "Potem, praviš, bi se razbilo in konec!" Pa ni vselej konec. Pri meni ga ni in ga še dolgo ne bo. Tudi moje življenje je padlo. Postala sem poštena. In nisem zato rojena. Preveč sem se igrala in sem v igri obrabila svoje življenje, kakor majhnega, lesenega konjiča.

Pusti življenje; naj gre svojo, od praveka določeno mu pot! Najstrašneje je pretrgati nit življenja in pričeti živeti od početka.

Morda mora tako biti . . . .

Koliko protislovij! Vidiš, vse je protislovje, kadar premišljuješ. V življenju pa ni protislovij, zatorej je življenje silnejše, kakor vsa ta protislovja, silnejše kot vse tvoje misli, tvoja razglabljanja in končno mnogokrat silnejše ko tvoja volja: hoteti oblikovati to življenje tako, da bi ne bilo življenje . . . Saj je volja komaj drobna vejica na drevesu življenja.

Tako je tudi s tvojo ženitvijo!

(Dalje prihodnjč.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Javno predavanje v nedeljo 10. maja v Milwaukee.

MILWAUKEE, WIS. — Slovenski socialistični klub priredi v nedeljo 10. maja ob 9. dopoldne javno predavanje v So. Side Turn dvorani.

Tema predavanja: "Kulturno delovanje med ameriškimi Slovenci."

Predavatelj, sodrug Frank Zaitz, urednik "Proletarca".

Po predavanju vprašanja in diskuzija, tikajoča se predmeta predavanja. Vstopnina prosta.

Predmet, o katerem bomo razpravljali na tem predavanju, je zelo važen za našo naselbino. Kulturno delo je zadnje čase pri nas nekako zastalo, da nismo več tako aktivni na prosvetnem polju kakor nekdanj.

Da se ta nedostatek odpravi, smo aranžirali to predavanje, ki naj bo začetek preroditve naših aktivnosti tudi na tem velevažnem polju delavske vzgoje.

Apeliramo na vse, ki so za povzdigo kulture, izobrazbe in za napredek naše naselbine, da se udeležijo tega predavanja. — *Victor Petek.*

"Ljudska knjižnica" v Sheboyganu.

SHEBOYGAN, WIS. — Klub št. 235, JSZ., zavedajoč se pomena izobrazbe, je pred par meseci sklenil ustanoviti ljudsko knjižnico, in dano si nalogo je tudi izvršil.

Ravno dve leti je od kar so zavedni delavci organizirali v tukajšnjem mestu socialistični klub JSZ. V naselbini kakor je sheboyganska delo za socialistično stranko ni lahko. Imeli smo mnogo truda, in treba je bilo precej požrtvovalnosti, da smo ohranili klub na trdni podlagi in ukanli tiste, ki mu niso želeli dolgega življenja in uspehov.

Izmed raznih naših prijateljev (?) lahko omenim tu prijatelje "komuniste" iz Milwaukee, katerih je baje danes le še par v slovenskem klubu W. P. Takoj po ustanovitvi so nam poslali "prijateljsko" pismo z intri-garsko vsebino z namenom, da zasejejo razdor med člane kluba in uničijo komaj započeto delo. Sodrugi so takoj vedeli kaj se skriva za tem pismom in ga obsodili kakor je zaslužilo. Niso nasedli frazam, ampak šli s SVOJIM delom naprej. Poleg drugih priredb smo imeli doslej dva javna shoda, izmed katerih je posebno eden dobro uspel, bodisi v gmotnem ali v moralnem oziru. Bili smo vedno med aktivnimi v vsaki akciji, bodisi za soc. stranko, za JSZ. ali za Proletarca.

Od ustanovitve sem smo vedno razpravljali in delali nato, da klub dobi svojo knjižnico. In dobili smo jo. Glavni namen tega dopisa je sporočiti rojakom v Sheboyganu, da se jim nudi prilika dobiti knjige, ki jih poseduje klubova "Ljudska knjižnica", katera ima že precej lepo izbero poučnih knjig, slovenskih in nekaj angleških. Ako se bodo ljudje zanimali za to ustanovo, bo klub skrbel, da zbirko knjig še bolj obogati. V literaturi je vse znanje sveta. Vsakdo, ki hoče priti do znanja, mora čitati tudi knjige — čim več, toliko bolje.

Vsak Slovenec ali Slovenka lahko postane članica te knjižnice. Članarina za člane je nizka; knjige se posojujejo tudi nečlanom proti mali odškodnini. Prostor knjižnice se nahajajo na 1231 South 10th Street, kjer stanuje knjižničar, ki vam bo dal na željo nadaljne informacije.

Ustanovitev te knjižnice je nov dokaz, da delavske organizacije vrše ne le borbeno ampak tudi prosvetno delo. Delavci, čuvajte in jačajte svoje organizacije!

Anton Žagar.

Stališče socialistov z ozirom na zahteve za svobodo govora in tiska.

WAUKEGAN, ILL. — Socialistični klub št. 45 JSZ. je na seji dne 8. marca vzel v pretres Debsovo izjavo, da bo socialistična stranka vodila naprej neizprosno boj za osvoboditev političnih jetnikov in se borila proti persekucijam, s katerimi hočejo oblasti dušiti delavsko gibanje. Omenil je tudi Ruthenberga, tajnika W. P., in dejal, da se bo naša stranka borila za njegovo svobodo ravno tako kakor za vsakega drugega, ki je preganjan radi svojega prepričanja.

Seja je sklenila prispevati iz klubove blagajne \$10. v obrambni fond za Ruthenberga, katerega zadeva je sedaj pred vrhovnim sodiščem. Storila je to, ker so jo vodili motivi solidarnosti. Debs je v odgovoru na komunistične napade in na njihovo izrabljanje njegovega imena nedavno pisal, da komunisti niso storili ničesar za njegovo osvoboditev, toda soc. stranka se kljub temu bori za osvoboditev vseh političnih jetnikov in zahteva svobodo govora za vse.

Socialisti stoje strogo na stališču točk svojega programa, nanašajočih se na svobodo govora, zborovanja in tiska. Protestirajo proti vladajočemu razredu, ker skuša kršiti ali pogaziti te težko pridobljene svobodščine državljanov. Delavstvo se je borilo in se bo borilo naprej da jih ohrani in pridobi novih.

Socialisti zahtevamo svobodo govora nele zase, ampak tudi za druge. Raditega obsojamo tudi stranko kateri načeljuje Ruthenberg, ker sama odreka delavskim strujam s katerimi ne soglaša to, kar zahteva zase. V listih se množe vesti, da prihajajo člani njegove stranke organizirano na socialistične shode edino z namenom da napravijo kraval in jih tako onemogočijo. S tem prakticirajo na svoj način isto kar prakticirajo vlastodržci kapitalističnih dežel nad delavskim gibanjem v celoti.

Delavstvo nima škode od tega, če čuje mnenja od raznih ljudi. To mu je šola, s katero si bistri pojme. Kdor delavcem odreka pravico čuti več zvonov, nima vere vanj in mu odreka sposobnost razumno misliti.

Nam zahteva za svobodo govora, zborovanja in tiska ni samo fraza, temveč ena najsvetejših zahtev.

Taktika razdvajanja je škodljiva delavstvu. Bratomorna borba je smrt pokreta. Socialistična stranka ne propagira taktiko netolerance v delavskih vrstah. Soc. stranka stremi združiti ves ameriški proletariát v skupno stranko. Delavci, pridružimo se socialistični stranki in delajmo v nji za enotnost delavskega razreda v borbi proti skupnemu sovražniku, kapitalizmu. —

Anton Vičič.

Rdeče platnice "Proletarca" in ljubljanski carinarji.

SHEBOYGAN, WIS. — Pred nekaj tedni sem se povrnil iz Slovenije nazaj v Zedinjene države. V "starem kraju" sem bil le kratko dobo. Videl sem znance in prijatelje, in videl sem bedo, ki je med delavskim ljudstvom že leta stalen gost. A na drugi strani sem videl razkošje, kajti tudi v Jugoslaviji ni sama beračija.

Zalostno je dejstvo, da tamošnje delavstvo menda noče, ali pa ne more spoznati pravo pot, po kateri bi si priborilo boljše življenske razmere. Ljudstvo je zbežano in sploh noče verjeti ne nemu ne drugemu. Pri volitvah pa glasuje večinoma za klerikalce. Še bo treba čakati, da bo spregledalo in obsodilo zavajalce in provokatorje. V deželi vlada nasilje, in ni se čuditi, ako tupatam vzkipi jeza v nekaterih ljudeh in se postavijo v bran tlačiteljem kakor vedo in znajo.

Vladni organi se zelo boje rdeče barve. Ko smo se pripeljali v Ljubljano, smo seveda morali odpreti naše kovčke in ko je carinski uradnik pregledoval naše stvari, je med njimi našel, o groza, rdečo barvo "Proletarca" (tri iztise majske številke od prejšnjih let). Precej časa se je mudil nad njimi in listal po njih; menda bi rad našel povod, da nas bi dal zaslišati. Na njegovo vprašanje, "dali je ovo komunističko čtivo," sem mu pojasnil, da je Proletarec socialističen list. Črke J. S. Z. sem mu tudi raztolmačil, kaj da pomenijo. Po zaslišanju me je vendar odpustil. Tako je torej v svobodni Jugoslaviji. Marsikaj bi imel še omeniti, pa vidim, da v Proletarcu že opisuje eden naših sodrugov tamošnje razmere pod naslovom "Šest mesecev v Jugoslaviji." Ob priliki pa se morda vseeno oglasim z opisom svojih vtisov, ki sem jih dobil na obisku rojstnega kraja. — *Anton Debevc.*

DISKUZIJA O "PROLETARCU" IN AGITACIJI.

CLEVELAND, O. — Oblika lista ne igra nobene vloge, pač pa vsebina. Naročnik "Proletarca" sem skoro štirinajst let. Je tudi prvi list, na katerega sem se bil naročil, ko sem dospel v to deželo. — Izgovori tistih, ki pravijo da bi se naročili na list, ako bi imel drugačno obliko, so brez podlage. Sam sem to izkusil, ko smo z ostalimi več kot pred desetimi leti agitirali za "Proletarca". Nekateri izmed tistih ki so se takrat izgovarjali, so se pozneje naročili na list, večinoma pod pritiskom agitatorjev, in so še danes njegovi naročniki in čitatelji. Večina pa je ostala to kar je bila poprej v pogledu "Proletarca", brez ozira v kaki obliki ga ji ponudite.

Ne mislim, da imajo tisti ki agitirajo za spremembo forme slab namen. Vem da bi radi da se "Proletarca" razširi, a vem tudi, da ga bodo tisti, ki ga sedaj odklanjajo radi sedanje forme, v bodoče odklanjali s kakim drugim izgovorom. — *Frank Somrak.*

TORONTO, O. — Sedanja oblika "Proletarca" mi je po volji. Ugajajo mi tudi dopisi v 919. številki Proletarca, tikajoči se te diskuzije, ker so stvarni.

Vzrok, da sem za sedanjo obliko je, ker ako hoče kdo pogledati v list par let nazaj, je ta forma najpriljavnejša, in ker ima mnogo informativnega in drugega dobrega čtiva, je dobro, da se ga hrani. Nekateri

dajo letnike vezati, in tako dobe lepo knjigo, vsebujočo ne samo članke, ampak tudi povesti, znanstvene razprave itd. Kar se tiče agitacije, je moje mnenje, da bi prejšnja forma ne pridobila mnogo novih naročnikov, kajti kdor nima veselja in poguma čitati socialistične liste, se jih bo branil neglede na obliko. Če je večina za spremembo, ostanem vseeno naročnik Proletarca dokler mi bodo finančna sredstva dopuščala, in dokler bom imel veselje do čitanja socialističnih listov.

Paul Chesnik.

SHEBOYGAN, WIS. — Moje mnenje je, da bi imel "Proletarec" več privlačne sile, ako bi izhajal v obliki časopisa. Iz agitacijskih izkušenj vem, da je najpogostejša pritožba, da Proletarec ne prinaša novic. "Čitali bi ga, ako bi bilo v njem kaj novic, in ne samo članki o politiki." — Ko jim razlagam, da je to socialističen tednik, in ne navaden časopis namenjen novicam in šundromanom, tedaj se muzajo in vztrajajo, da hočejo časopis z novicami itd. To je razlog za naše trditve, da bi bilo Proletarca lažje razširjati v obliki navadnega časnika, v katerem bi res bilo nekaj gradiva razvrščenega kot novice.

Radi mene lahko ostane sedanja forma. A radi olajšanja agitacije naj se jo spremeni. Zadovoljili pa se bomo z izrekom večine, kakršen bo že. — *Anton Debevc.*

Listu v podporo.

VI. Izkaz.

SLOVAN, PA.: Preostala blagajna kluba št. 239	
J. S. Z.	\$4.50
CHISHOLM, MINN.: Jos. Bavetz	2.00
COLLINWOOD, O.: Po \$1.00: Gust Mermolja; po 50c: Anton Ogrin, Anton Malečkar, (poslal Jos. Presterl) skupaj	2.00
CUDAHY, WIS.: Po 50c: Fr. Milave; po 25c: L. Saje, Jos. Buzga, in Jos. Strunc, (poslal Jos. Radelj) skupaj	1.25
LAWRENCE, PA.: Po \$1.00 L. Britz, Avg. Spelich; po 50c: Fr. Gregorčič, (poslal Fr. Gregorčič) skupaj	2.50
UNIVERSAL, IND.: V. Vrhovnik, provizija od naročnine	2.75
SOMERSET, COLO.: Po 85c A. Majnik in J. Majnik, po 35c: Fr. Remškar, (poslal A. Majnik) skupaj	2.05
GROSS, KANS.: John Kunstelj, provizija od naročnine	.95
PUEBLO, COLO.: J. M. Stonich, provizija od naročnine	.35
CANOSBURG, PA.: J. Chesnik	.25
LATROBE, PA.: Mary Fradel, provizija od naročnine	.35
HOSTETTER, PA.: Steve Kopriva	.25
CHICAGO, ILL.: Po \$1.00: Andrew Miško; po 25c: John Košak in neimenovani (poslala Angelina Tich) skupaj	1.50
RENTON, PA.: Po 25: G. Krek, Fr. Segula; Anton Chater (poslal A. Chater) skupaj	.75
Skupaj	\$21.45
Prejšnji izkaz	198.20
Skupaj	\$219.65

Konvencija ohijske socialistične stranke.

Eksekutiva socialistične stranke v Ohio je sklenila obdržavati v nedeljo 31. maja v Clevelandu konvencijo, na kateri se bo razpravljalo o ožjem organizatoričnem delu in drugih nujnih stvareh, tikajoče se ohijske organizacije. Dan poprej, to je v soboto 30. maja, se bo vršila v Clevelandu masna konvencija članstva soc. stranke, katere se udeležijo tudi člani iz zapadne Pennsylvanije in drugih okoliških držav, npr. iz Michigana. V nedeljo 31. maja popoldne, takoj po konvenciji državne organizacije, se bo vršil v mestnem auditoriju velik shod, na katerem nastopi kot glavni govornik E. V. Debs.

Na konvenciji v nedeljo dopoldne ima vsak socialistični lokal, med njimi tudi vsi klubi JSZ., pravico do enega delegata. Vsakemu teh delegatov bodo povrnjeni vožnji stroški, ne pa dnevnice. Za pokritje stroškov so izdane posebne znamke po 25c vsaka, ki so razposlane vsem soc. organizacijam v Ohio. Pričakuje se, da bodo na tej konvenciji zastopani vsi klubi JSZ. s svojimi delegati. Kdor želi kake informacije, naj se obrne na tajnika ohijske organizacije sod. Oscar K. Edelman-a, 124 S. Jefferson St., Dayton, O.

Konferenca socialistične stranke v Pennsylvaniji.

V Harrisburgu, Pa., se bo vršila v nedeljo 10. maja konferenca članstva soc. stranke, ki jo je sklicala eksekutiva pennsylvanske soc. organizacije. Vsak dobrostoječ član ima pravico do udeležbe, razpravljati in glasovati na konferenci. Na dnevnem redu bodo med drugim točke, tikajoče se organizatoričnega dela in agitacije za pojačanje stranke; določitev stališča napram pennsylvanski Labor Party; clevelandska masna konvencija itd.

Eksekutiva apelira na vse člane, naj se udeležijo tega zborovanja. Posamezne skupine v okolici sto milj naj se organizirajo za skupna potovanja. Poslušajo se lahko avtomobilov, električne železnice in vlakov. Odbor pričakuje, da bo Moose Temple, v katerem se bo vršilo zborovanje, poln članov in članic iz vseh krajev Pennsylvanije. Udeležil se ga bo tudi James H. Maurer, član strankine eksekutive in predsednik State Federation of Labor.

Konvencija pennsylvanske Labor Party se bo vršila v isti dvorani dan pozneje, in potem bo imela svoje zborovanje Pennsylvanska delavska federacija.

IZ UREDNIŠTVA.

Opisi prvomajskih proslav v Waukeganu in Clintonu, oziroma na Universalu ter drugih, ki so se vršile pod avspicijami naših klubov, bodo priobčeni v prihodnji številki.

Dopisi iz raznih naselbin, ki niso prišli na vrsto v tej izdaji, bodo priobčeni drugi teden. Istotako vse razprave, tikajoče se agitacije za Proletarca in vprašanja spremembe forme lista.

Johnstown. — Ni moglo biti priobčeno v tej številki. V prihodnji gotovo.

Warren. — Isto kot za Johnstown.

BREZ NASLOVA

Iskra.

Ameriški Slovenci poskušamo tekmovali z Amerikanci, posebno kar se tiče škandalov. V slovenski koloniji zapadno od Ashland Ave. se je dogodil umor ob rajanju alkoholičnih duhov. Bila je nekakšna navidezno ljubavna afera, toda dogodila se je v takih umazanih nižinah, da za čikaške dnevnikarje ni bila prav nič zanimiva in o umoru, ki je bil njen konec, so priobčili le par vrstic. Pa je res škoda, ker nismo dobili nikake reklame. Na meji med Chicago in Cicero so dobili prebrisani policaji skrivnosten roparski in morilski brlog, kateremu je gospodinjala rojakinja. O tej najdbi pa piše časopisje obširnejše, ampak ker glavni junaki niso Slovenci, tudi tu nimamo prave slave. Dogodi se tudi kak družinski pretep s slabimi posledicami, in potem spori radi njih, ampak vse je tako malenkostno, da se še našim listom ne izplača pisati o njih, ker ne bi bilo dovolj zanimivo.

Ogrski grof Karolyi, kateremu je ameriška vlada dovolila priti pred tedni v to deželo pod pogojem, da ne bo rekel ničesar proti ogrskemu krvniku Hortyju, je sedaj v Angliji, o kateri pravi: Anglija je monarhija, toda veliko demokratičnejša kakor Zedinjene države. Tu govorim kar hočem in nihče mi ne maši ust. Amerika se opaja s svojo demokracijo, s svojo konstitucijo in takimi reči, v resnici pa je v nji zelo malo demokratičnega duha. Demokracija živi v svobodnem duhu ljudstva, ne pa v starodavnih tradicijah.

Kdor v tej deželi čita liste o porokah in podobnih slavnostih v krogih visoke denarne aristokracije, bo razumel definicijo bivšega predsednika kratkotrajne ogrske republike o ameriški demokraciji. Dobro bi bilo, da bi jo razumeli tudi tisti naši ljudje, ki so se v ameriških šolah naučili verovati, da je ta dežela vzor demokracija. Bila je nekoč, a danes ni več.

"Edinost" pravi, da je socializem v praktičnem življenju nemogoč. Kralji, cesarji, kolikor jih je še, papež, Morgan, Rockefeller, Gary, Coolidge, Hell an' Maria Dawes, Lojze Pirc itd. itd. so enakega mišljenja. V praktičnem življenju je potemtakem mogoče samo neusmiljeno izkoriščanje, odiranje, poboji, vojne, ropi, tatvine itd. itd.

Isti frančiškanski žurnal piše, da so vsi vodilni ljudje pri "Glasu Naroda" prostožidarji. "Glas Naroda" izjavlja, da niso. Pripravljen je dati zavodu za slepce v Ljubljani tisoč dolarjev, ako "Edinost" dokaže da so. "Glas Naroda" ima prav. Sicer pa, če hočemo biti odkriti, priznajmo, da ni med ameriškiimi prostožidarji nič prostožidarstva, kajti v njihovih ložah prevladujejo navadne ceremonije konfesionalnega značaja brez kakih načel in idealizma. Recimo, da je trditev frančiškanskega urednika pravilna. Dom za slepce ne bi niti v tem slučaju dobil obljubljenih tisoč dolarjev od Sakserjeve firme, kakor jih ni dobilo Slovensko zavetišče in ne Slovenska liga.

"D. S." se sedaj zaletava v "Proletarca" pod firmo dopisov. To je znamenje pešanja. In kaj je "D. S." od kar jo imajo v rokah novi lastniki? To, kar je bila po-

prej — navaden švigašvagarski list, samo masko ima drugo.

“Radnik” je cenzuriral Fosterjeve članke, spisani v imenu večine eksekutive W. P., ki je porazila Rudenbergovo skupino, za katero so se izrekli tudi Radnikovci. Foster jim je dal ultimatum, v katerem pravi, da ruvarjenja “od znotraj” ne bo več toleriral. Posvaril je tudi Moskvo, kateri prijazno svetuje, naj z nerazsodnimi ruvači v Ameriki postopa tako kot zaslužijo. V diskuziji pred nekaj meseci je Radnik pisal v imenu svoje sekcije, da je Fosterjeva taktika oportunistična, nekomunistična in brezsmiselna. Ni čuda, da je sedaj avdel cenzuro, da se ne blamira pred čitatelji!

Srbski princ Jurij je svojemu bratu kralju Aleksandru toliko nagajal, da so mu našli stanovanje v zavodu za umobolne. Jurij je bil Petrov najstarejši sin in bi moral biti danes kralj S. H. S. po milosti božji in volji naroda, ampak žlahta je bila mnenja, da je Jurij zelo nestanovit, da uganja neumnosti, pijančuje in bogve kaj še vse. Juriju so celo očitali, da je boljševik, kar je samo na sebi dovolj velik vzrok, da se ga pošlje v blaznico.

V Nemčiji se mučijo s težkim problemom, v kakšni obleki naj nastopa Hindenburg na oficijelnih slavnostih. Mož je namreč bil feldmaršal in ima zelo lepe uniforme in mnogo dekoracij, ki takim uniformam imenitno pristojajo. Če nastopi ob priliki vpeljavanja v predsedniško službo v uniformi, se bodo zavezniški diplomatje jezili, pa tudi republikancem ne bi ugodil. Iz zagate so prišli s salomonsko rzsodbo. Uradno naj nastopa v cilindru in fraku, neuradno pa naj nosi uniformo. Hindenburg je baje zadovoljen in se vežba za visoko služno sedaj v cilindru in fraku.

Anton Žagar novi upravnik Proletarca.

Dne 1. maja je prevzel upravništvo “Proletarca” sodrug Anton Žagar iz Sheboygana, Wis., ki ga sodrugom in čitateljem ni treba šele predstavljati. Prošlo zimo je bil na agitaciji za list in J. S. Z. v zapadnih državah, kjer je dosegel lepe uspehe. V Sheboyganu se je največ vsled njegovega prizadevanja “Proletarec” zelo razširil. Pri klubu JSZ. v Sheboyganu je bil A. Žagar dobra delavna moč in vodilni ustanovitelj kluba.

“Proletarec” je dobil v novemu upravniku agilnega agitatorja, ki razume težave socialističnega lista, ki pozna naše ljudi in delo ki ga ima pred seboj.

Dosedaj je vodil upravništvo sod. Chas. Pogorelec, ki radi dela v tajništvu JSZ. ni mogel posvetiti listu vse svoje energije, in tudi delu v tajništvu ne. Pogorelec bo tudi v bodoče pomagal upravništvu, kajti delo v uradu Proletarca in v tajniškem uradu opravljajo sodrugi kooperativno, in v tem je uspeh. S sodelovanjem naših zunanjih sodrugov bo delo naš vseh v bodoče še uspešnejše kakor doslej.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste!—Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

“Enakopravnosti” v poja-snilo.

V 920. številki “Proletarca” z dne 30. aprila je bila priobčena Siškovičeva kritika o igri “Detektiv”, ki je bila vprizorjena na clevelandskem slovenskem odru dne 12. aprila. Udeležba je bila baje slaba in Siškovič se je iz tega pošalil s sledečim uvodom k svoji kritiki:

“Po igri “Detektiv” sem imel tajni sestanek s Kacafurom. Med pogovorom sem izvedel, da glavni vzrok maloštevilnega obiska te predstave ni bila velika noč, pač pa pridno kuhanje munšajna. Zaupal mi je, da se ga je vprašalo najmanj tisočkrat, ako bo dne 12. aprila res igral v Slovenskem Narodnem Domu. Ko jim je odgovoril, “le zanesite se na mojo glavo”, tedaj je izginil njihov strah, da bi jih zalotil detektiv pri patriotičnem in človekoljubnem delu — kuhanju munšajna. Vse to mi je zaupal neugnani Kacafura. Sedaj razumem, čemu taka želja od strani uslužbencev pri “Enakopravnosti”, da bi se igro zopet ponovilo. Skoro smelo lahko trdim, da je tukaj glavni stan slovenskih butlegerjev. Bržkone bi radi zopet preslepili Kacafuro ter ga spravili ponovno na oder, medtem ko bi ga sami lepo kuhali in na ta način založili one, katerim ga je zmanjkalo med tem časom. Sam sem tudi za to prekristno narodno stvar, posebno raditega, ker imam veliko ordra zanaprej.”

Pri “Enakopravnosti” so to stvar vzeli bolj resno, in posledica je sledeče pismo:

Cleveland, O., May 2, 1925.

“Proletarec”
3639 W. 26th St.
Frank Zaitz, urednik,
Chicago, Ill.
Cenjeni:—

V “Proletarcu” z dne 30. aprila, v majski izdaji, na strani 65, se je v kritiki “Detektiv”, izpod peresa Joseph A. Siskovich, priobčilo podel napad na naš dnevnik “Enakopravnost” oziroma na Ameriško-Jugoslovansko Tiskovno Družbo, katera istega izdaja ter na uslužbence pri “Enakopravnosti”. V dotični izdaji nas direktno obdolžujete, da je pri nas glavni stan slovenskih butlegerjev in da ga kuhamo.

Dobesedno se glasi v “Proletarcu”: “Sedaj razumem, čemu taka želja od strani uslužbencev pri “Enakopravnosti”, da bi se igro zopet ponovilo. Skoro smelo lahko trdim, da je tukaj glavni stan slovenskih butlegerjev. Bržkone bi radi zopet preslepili Kacafuro ter ga spravili ponovno na oder, medtem ko bi ga sami lepo kuhali in na ta način založili one, katerim ga je zmanjkalo med tem časom. Sam sem tudi za to prekristno narodno stvar, posebno raditega, ker imam veliko ordra zanaprej.”

Kaj naj to pomeni? Druzega gotovo ne, kakor da nam hočete škodovati na ugledu, odbijati naročnike, očrnuti pri oglaševalcih, sploh diskreditirati v javnosti, da nas bodo imeli za navadne šnopsarje. Ako pomislimo, da se je majsko izdajo tiskalo na tisoče izvodov več kakor navadno, iste razposlalo po vseh naselbinah, kjer živijo Slovenci, tolmačimo, da se je ta napad na naš list “Enakopravnost” nalašč provociral za to izdajo, da se nam bo škodovalo v moralnem, kot v materialnem oziru. Učinki tega napada se že kažejo. Posledice boste nosili Vi.

Uredništvo “Proletarca” in g. Siskovich se ne zavedata, da je tako obrekovanje kaznjivo. Drugi listi, pa naj siboše še tako klerikalni ni, tega ne priobčili, ker se zavedajo, da pridejo do resnih neprilik. Pri “Proletarcu”, kadar se gre za napad na napreden list, pa ne poznajo cenzure,

ampak radevolje priobči vse, kar je proti "Enakopravnosti" in proti Clevelandu.

Zahtevamo od uredništva "Proletarca" pojasnila in zadoščenja. Niti list "Enakopravnost", niti družba, katera ga izdaja in ne uslužbenec ne želijo biti očrjeni kot butlegerji. Želimo, da se stvar reši mirnim potom, da se nam da zadoščenje v eni prihodnjih izdaj "Proletarca" s tem, da se da pojasnilo čitateljem, da se ni mislilo nič hudega, da vsak vzame isto za šalo in ne za žaljenje. V slučaju, da ne dobimo zadoščenja, bomo iskali istega potom sodišča; naperili tožbo proti Jugoslovanski Delavski Tiskovni Družbi, katera izdaja "Proletarca", proti uredniku Zaitzu in J. A. Siskovihu, radi žaljenja in škodoželjnosti.

Z odličnim spoštovanjem za Ameriško-Jugoslovansko Tiskovo Družbo
Gustav M. Kabay.

Glede tožbe: Prvič, do tožbe ne bo prišlo. Drugič, če bi, bi morali tožitelji dokazati, da je Siškovič nekaj mislil, česar sploh zapisal ni. Ako bi on zapisal, da je pri "Enakopravnosti" glavni stan te najnovejše vrste businessmanov, bi bila stvar druga.

Uredništvo "Proletarca" ni imelo z objavo Siškovičeve kritike, oziroma z objavo v pismu citiranega stavka, niti najmanjšega namena diskreditirati dnevnika "Enakopravnost", ali žaliti njegovo osebo, ali družbo, ki ga izdaja. Uredništvo je vzelo tisti odstavek za šalo, ker ni drugega kakor šala, kajti Siškovič tudi sebe prišteva h krožku, katerega baje "napada", in to je tudi šala. Ako bi mi smatrali stvar za "napad", bi jo ne priobčili, ker ni naša naloga vršiti službo, ki pripada agentom prohibicije.

Domnevanje, da je bil Siškovičev spis namenoma priobčen v majski številki Proletarca radi njene velike cirkulacije, zato da se Enakopravnost očrni v širši javnosti, tudi nima podlage. Siškovič je poslal kritiko igre "Detektiv" za objavo v izdaji Proletarca z dne 23. aprila, ki pa je bila že v tisku, ko smo spis prejeli. Priobčili smo ga v naslednji (majski) številki radi njegove reklame za predstavo igre "Ekvinokcij", ki je bila vpriporjena v počast ge. A. Danilove, ker smo smatrali, da bo majska izdaja v rokah naročnikov v Clevelandu že pred 26. aprilom. Ako ne bi njegov spis vseboval te reklame, bi ga priobčili šele v tej številki.

Niti nima podlage trditev, da Proletarec radevolje priobči vse, "kar je proti Enakopravnosti in proti Clevelandu." Mi ne gojimo do slovenske naselbine v Clevelandu nikakih sovražnosti. Z Enakopravnostjo nismo v boju. Kar pišemo, pišemo s socialističnega stališča, ne pa s stališča "proti Clevelandu", "proti Chicagi" ali "proti" kakim drugim naselbinam. Čitatelji Proletarca lahko vedo, da se kritizira v tem listu socialistom neljube stvari in nasprotnike socialističnih aktivnosti v Chicagi mnogo bolj kakor v kakim drugi naselbini, dasi bi tudi druge zaslužile enako ostre kritike.

Naj tu ponovno naglasimo, da "Proletarec" ne objavlja samo stvari s katerimi se uredništvo strinja, ampak spise vseh naših dopisnikov, ne glede, dali uredništvo z njimi soglašata ali ne.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114. JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu in Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

NAŠI ODRI.

"Kirke".

"Kirke", verižniška komedija v štirih dejanjih, spisal Alojzij Remec, vpriporjena v Chicagi dne 19. aprila pod režijo dramskega odseka kluba št. 1, J. S. Z.

Igra "Kirke" je iz časov l. 1918 in 1919 na Slovenskem. V nji nastopa kopa verižnikov, med katerimi prednjači mlada verižnica Berta, ki je iz dekleta postala milijonarka. Preje služkinja, pozneje kraljica v svojem krožku. Kupe denarja, vila, krdelo oboževalcev se suče okrog nje, hlapec Janez in pes sultan pa pokorno čuvata njeno bogastvo. Denar, denar! Med vojno in po vojni se je z verižništvom moglo priti do denarja. Celo učitelj Javornik, Bertin sosed, ki je plakal nad trpljenjem ljudstva, je verižil in se ljutil, ako mu je kdo izpred nosa snel priliko napraviti dobro kupčijo. Ne bom trdil, da je "Kirke" komedija, kakor se glasi v naslovu. Preje bi ji rekel, da je karikatura tedanjih dni. Precej dobra karikatura. Igra sama na sebi ni nič posebnega. Izšla je pred več leti v "Dom in Svetu".

V vsem krdelu je samo eden, ki trdi da je pošten in se ponaša s to redko čednostjo. Ta je Andrej Krševan, absolviran filozof, nadporočnik. Prišel je v Črni graben, da prevzame petnajst vagonov lesa v imenu vojaške uprave. Iskal ga je, a ni našel ne oddelka ki je gospodaril nad tem lesom, ne lesa. Berta mu je pojasnila, da je les še ob progih, in ga nagovarjala, naj ga proda nji. Krševan, poštenjak, se razljuti, kajti les ni njegov. "Čigav pa je?" — "Vojaške uprave," ji je odgovoril. "In kje je ta vojaška uprava?" ga je vprašala. Priznal je: "Ta hip res ne vem . . . Toda nekaj mora biti na njenem mestu." Berta se ni udala. "Vojaške uprave ni več, moj dragi. Razletela se je v zrak, se razbežala, vrgla uniformo s sebe. Čigavi so konji, ki begajo po cestah, čigavi vozovi, šotori, plahte, obleke, orožje? Čigavo vse to blago, ki ga prodajajo vojaki za kos kruha, rezljaj slanine, požirek vina? Vse to je last tistega, ki ima vse v roki. Ti imaš papirje, si torej lastnik petnajstih vagonov lesa. Petnajst tisoč ti dam zanje!" Krševan, poštenjak, ni bil rojen za verižnika. Odvrnil je: "Tudi za ta les se bo dobil pravi lastnik, ko se razmere uredi." Prodati ga ni hotel, ker "to bi bila goljufija."

Ostal je v Bertini vili in ona se je zaljubila vanj. Vračal ji je ljubezen in poskušal napraviti iz nje žensko, ki bo mislila še na kaj drugega kakor na denar in na svoje malovredne verižniške tovariše. Ali Berta je ostala Berta. Mislila je na denar, na frizuro, na uživanje. Krševan je dobil pismo od doma, kjer ga je med drugim čakala izvoljenka Vera. Pustil je to umazano družbo in se dramatično poslovil. "Odšel je edini človek, ki je bil med nami," je rekla Berta. Streznila se je, odslovila rajajoče barantače in se spomnila na hlapca Janeza, ki jo je imel rad. "Svet se je pogreznil . . . Janez, nesi me spat." To je konec igre.

Vlogo Berte je imela Frances A. Tauchar. Igrala je dobro, geste so bile pravilne, le gotove bedese v nekaterih prizorih bi morala boljše povdarjati. Tudi vloga ji ni šla vselej prav gladko. Na publiko je napravila dober vtis. Andrej Krševan (Andrew Miško) bi moral pokazati več filozofa, več lepote jezika in zanos. V igranju je bil vseskozi na mestu in je mnogo

pripomogel, da je bil celoten vtis igre na publiko dober. Janez, Bertin veliki hlapec (Jack Marinich) je bil to pot dobro pogoden karakter. Govori razločno, s pravilnim povdaranjem, kadar hoče. Včasih pa se mu je pri zadnji igri preveč mudilo z besedami. Tega naj se v bodoče popolnoma odvadi, pa bo eden naših najboljših igralcev. Janez ni bil vojak. Krševanu je pojasnjeval, da so se "ljudje naveličali streljanja in pobijanja. Neumno je vse to . . ." — "Kako to da ti nisi bil vojak?" ga je vpraševal Krševan. "Kila na obeh straneh me je rešila. Malo sem se delal, malo je res. Tako sem jo unesel. Čemu je bila ta vojna?" Krševan, filozof in poštenjak, sam ni vedel natančno čemu. "Da, čemu," je odgovarjal Janezu. "Zato, da nam taki možje, kakor ti, stavijo to vprašanje. Tak nekaj velja ki je znal ostati doma. Mi, ki smo se bili, smo bedaki." Kar se tiče maske, bi moral biti Janez bolj "tipičen" hlapec. Tone, drugi Bertin hlapec (Chas. Renar) je pa bil vojak. V povojnem kaosu je postal tihotapec za Berto — ne radi nje ampak radi ljubega kruhka. Tihotapstvo je nevaren poklic. Ob neki povrnitvi je zahteval od Berte, da mu mora zvišati nagrade. Rozi, Bertini služkinji, svoji izvoljenki (Pavla Levec) je pa pokazal kapo in ji pripovedoval: "Streljali so za nami . . . Glej, krogla mi je preluknjala kučmo in me oprasnila po temenu." Renar je storil tu napako, ker ni rekel "kapo", ki jo je imel v rokah, mesto kučme, ki je v resnici ni imel ne na glavi in ne v rokah. Roza pa se je jezila: "Ali sem te zato pričakala iz vojne, da padeš sedaj doma na tihotapskih potih?" Berta ju je tolažila, da jima napravi na dan poroke gostijo ki

jo bosta pomnila vse življenje, in Tone je tihotapil naprej, dokler ga niso ujeli. Roza je jokala, ker so vsi, za katere je delal, pozabili nanj, posebno Berta. Ali Tone je po nekaj mesecih zapora pobegnil, ker je videl, da so ga pustili usodi. Prišel je v Bertino vilo pozno v noč ravno ko je bila zbrana vsa družba njenih verižniških prijateljev pri jedi in pijači. Navzoči detektiv, Bertin prijatelj, ga hoče takoj prijeti, toda Tone izvleče samokres in pojasni družbi, da je prišel po plačilo. Zadnja ura nam bije, se oglasi nekdo v strahu. Postaviti se so morali ob steni, z glavami obrnjeni k zidu, Berti pa je Tone dejal: ". . . svoje poštenje sem zapravil za vas. V zaporih sem se pobratil z roparji, tatovi in ubežniki. Zdaj sem prišel po plačilo." Detektiv je zavpil, da je to roparski napad in izsiljevanje, a Tone je odvrnil "gospodom", da zahteva samo drobtinico tistega, "kar smo vam mi, mali ljudje nanosili na mizo." Berta se ni vznemirjala, niti prestrašila. Celo ugajal ji je Tonetov nastop. "Zunaj v pisalni mizi je denar, mu je odvrnila. Roza naj ti odklene." Tone si je pomagal in odšel, Janeza pa je prosil, da naj straži to golazen toliko časa da odnese pete. Renar je bil v tem prizoru najboljši, dasi bi želel, da bi bil oblastnejši kakor je bil. Izmed vlog, ki jih je imel dosedaj v predstavah dramskega odseka, se mu je ta najbolj posrečila, in s tem je pokazal, da je sposoben napredovati na odru. Pavla Levec je igrala dobro, le v prizoru, v katerem pripoveduje da so ji zaprli Toneta, bi morala pokazati več tuge in bolesti. Otto Derrull v vlogi lesnega trgovca Ošabna je bil to pot prvič na odru dramskega odseka kluba št. 1 in mogoče je tudi prvič igral. Bil je prvovrsten Ošaben, mogočen in ponosen na svojo firmo. Njegov glas, kretnje, vse mi je ugajalo. Narednik Ferlič, pozneje Ošabnov družabnik (Anton Basha) je bil v par prizorih premalo siguren svojega nastopa. Vojaka je dobro igral. Tudi iz njega se lahko razvije dober igralec. Donald J. Lotrich je igral trgovskega agenta Weissa. Kadar le utegne, se vrti okoli Bertice in se ji dobrika. Ali kar se tiče trgovanja z valuto in podobnimi stvarmi, v katerih je tudi on interisiran, jo vara če le more. Maskiran je bil dobro, igral je dobro, a bil bi še boljši če bi bolj karakteristično pogodil tip kakega avstrijskega žida. Vlogo železničarja Sokliča je imel John Hujan. Hujanu priznavam, da se trudi postati dober igralec. V prizoru, v katerem se razkači nad Berto, za katero je kradel in postavljaj v nevarnost svoje življenje, a ga kljub temu zavrača (rad bi se bil poročil z njo), je bil dober, v nekaterih pa je besede tako naglašal, da je skvaril njih pravi pomen. Ko se tega odvadi, bo odpravil svojo največjo hibo. Učitelja Javornika je igral Vinko Ločniškar. Dasi sam verižnik, vendar rad plaka v sentimentalnih govorancah, kajti ". . . vampirji hodijo po naši zemlji in pijejo kri iz njenih žil. Kdo misli na naše ljudstvo? Nihče!" Weissu ne ugajajo taki govori in hoče od Javornika, da naj govori napačno, ne pa političnega govora. Soklič, ki se zagleda v Javornika, pa vzklikne: "Zdaj, zdaj bo zajokal, vinska bridkost!" Zdi se mi, da je Javornik še nekoliko preveč zajokal v svojem govoru. Bil pa je na mestu v prizoru, v katerem se jezi nad Berto, ker mu je les v Črnem grabnu izpred nosa pobrala. Orehek, stražmojster, pozneje detektiv (Anton Andrejasich), se je vloge dobro naučil, kakor navadno. Igral je gladko in dobro, a za detektiva ni bil pravi tip. Vlogo vedeževalke Katine je imela Frances Vider. Gostija na božični večer v drugem dejanju je zelo lep prizor, ki pa ga prizadeti igralci niso povsem po-

Milwaška slovenska naselbina in njeno prosvetno delo.

Slovenska naselbina v Milwaukee je bila svoječasno ena najaktivnejših na prosvetnem polju. Kulturno delo je vršila socialistična organizacija, in v tem je bila milwaška naselbina ena izmed prvih v tej deželi.

Zadnja leta pa smo v tem oziru postali nekako neaktivni. Ker ni v interesu delavstva, da bi tako ostalo, je treba misliti na obnovev tega velevažnega dela. Da se vzbudi zanimanje za stvar, je sklenil

SLOV. SOC. KLUB ŠT. 37, JSZ.

aranžirati predavanje, ki se bo vršilo v nedeljo dne 10. maja ob 9. dopoldne v South Side Turn dvorani. Predmet predavanja je

"KULTURNO DELOVANJE MED AMERIŠKIMI SLOVENCMI."

Predavatelj nam bo podal sliko o kulturnem delovanju slovenskih naselbin, o slovenskih domovih, kako so se pričeli, kdo jih lastuje, čemu služijo, podal nam bo sliko dramatike na slovenskih odrih, življenje slovenskih pevskih zborov, govoril bo o slovenski literaturi v Ameriki in slovenskih knjižnicah, o slovenskem ameriškem časopisu in njegovih urednikih, o predavateljih, o odnošajih med tu rojeno slovensko mladino in njenimi stariši, o delu socialističnih klubov JSZ. in o drugem, tikajočo se tega predmeta. Predavatelj bo sodrug

FRANK ZAITZ,

urednik "Proletarca". Ker bo predavanje v vseh ozirih poučno, naj se vsakdo potruži, da se ga udeleži, kar bo v korist tistim, ki se bodo odzvali temu vabilu. Vstopnina prosta. Predavatelj bo odgovarjal na vsa vprašanja, tikajoča se predmeta predavanja. Ne pozabite, predavanje se vrši prihodnjo nedeljo ob 9. dopoldne.

godili. Dasi se vrši v zadnji sobi, v katero publika deloma vidi skozi uhod iz sobe v ospredju odra, je parkrat izgledalo kot da sploh ni tam nikakega rajanja. Čuti bi se moralo neprestano govorjenje, smeh, trkanje s čašami, sploh rajanje, toda ne toliko glasno da bi motilo igralce na odru. V tem oziru bi bilo treba več vaje in razumevanja za dobro vprizoritev takih scen. Isto velja za pojedino v četrtem dejanju.

Premalo se pazi tudi na pravilen jezik. Kje naj se čuti in uživa lepoto jezika, ako ne v drami? Mogočne besede in krasne stavke ti kdo razurevari, da ni nikomur podobno. In vendar ni nič tako težkega naučiti se pravilno izgovarjati in povdarjati besede, ki jih ima igralec napisane v vlogi.

Režijo je vodil Andrew Miško. Udeležba je bila kakor navadno. V ozadju je bilo posebno v začetku vsakega dejanja preveč šuma. Temu se bo v bodoče odpomoglo, ako se zastor ne dvigne prej dokler se ljudje ne posedejo. — Z.

Prvomajska proslava kluba št. 1 in unije št. 104, I. L. G. W. U.

V petek dne 1. maja je imel klub št. 1 s sodelovanjem unije št. 104, I. L. G. W. prvomajsko proslavo, ki je bila vredna imena *prvomajska slavnost*. Vršila se je v dvorani SNPJ. Od kar sem pri klubu št. 1, še ni priredil svoje prvomajske proslave, dasi jih je priredil prejšnja leta, kar je bilo nedavno razvidno iz Proletarca v rubriki "Proletarec pred 10. leti". Slavnosti 1. maja se je udeležilo kakih 400 oseb, med njimi velika večina Slovencev. V seznamu točk je bilo rečeno, da se prične program ob 7:30 zvečer. Ali naši ljudje ne verjamjo takim naznanilom, pa so prišli uro pozneje. Mogoče je tudi, da v tem slučaju mnogi niso mogli priti preje, kar sklepam po sebi, ker me je zadržalo delo, kajti v tej deželi se 1. maja obrat ne ustavi, razen v oblačilni industriji, pa tudi v tej samo tam kjer je delavstvo organizirano.

Program te proslave je bil razen malih izjem angleški — novost v našem klubu. Angleški je bil raditega, ker se je prvotno mislilo, da bo to bolj prvomajska proslava omenjene unije kakor našega kluba, in da bo klub št. 1 samo sodeloval, ne pa vodil stvari. Vzrok, da smo sodelovali z unijo št. 104, ILGWU, je, da sta soderuga Oven in Olip, oba damska krojača, člana te unije, ki sta delovala za skupno proslavo.

Prvi je govoril s. Filip Godina o pomenu Prvega maja v slovenskem jeziku. Joško Oven je govoril o pomenu prvega maja in o zgodovini pariške komune v angleškem jeziku. Zgodovina komune mu je znana, kajti iz njegovega govora se je videlo, da je mnogo čital o nji in jo študiral. Oscar Godina je deklamiral pesem "Labor". Parkrat je prišel v zadrego, ker jo najbrž ni znal dovolj na pamet. Na programu sta bile dve pevski točki. Fred Zalaznik je pel Prešernovega "Mor narja"; na glasovir ga je spremljala Mary Oven. Pel je dobro in publiko je resnično zadovoljil. Mešan pevski zbor "Lira" je zapel Marseljezo. Ne vem, kaj je bilo vzrok, da je ni zapel s takim ognjem kot se pojejo take pesmi. "Lira" je dober zbor in Marseljezo je zapel že boljše kot tokrat.

Tem točkam je sledila drama "Zadnji dan" v dveh dejanjih, vzeta iz zgodovine Pariške komune. Igrana je bila v angleščini. Spisal jo je Joško Oven v slovenskem jeziku in nekaj let tega je bila igrana na proslavi obletnice Pariške komune pod avspicijo kluba št. 1.

V angleščino jo je prevedla sodruginja Mary Oven in v angleškem seznamu točk programa (slovenskega ni bilo) je bila označena z imenom "The Last Day". Oseba ki to piše zna angleščino kakor se jo govori med delavci v tovarnah, ki niso rojeni v Ameriki, torej ne more soditi, dali je prevod v literarnem pomenu besede prvovrsten ali ne. Ker jo je urednik "Proletarca" naprosil, naj radi njegove odsotnosti iz Chicage napiše poročilo o tej proslavi, se je zanimala tudi za take stvari kot je npr. prevod te igre, o katerem ne more reči drugega kot to da bi bil lahko še boljši, kakor vsaka druga stvar na svetu, ki ni popolna.

V igri je nastopilo deset Slovencev in en češki igralec. Izmed teh so bili rojeni v Ameriki trije, drugi pa so "foreignerji". Igrali so Joško Oven — Alfons Labanne; John Olip — Guy de Puissey; Minka Alesh — Sainte-Jeanne de Treves; Helen Underwood — Margot; Fred Zalaznik — Jacques Sauterelle; Anton Svoboda — Jean Pieux; Donald Lotrich — Francois; Peter Swolšak, Jack Marinich in Oscar Godina so bili dijaki v vlogah Antoin, Bernard in Bonot. Chas. Pogorelec je imel vlogo Genija.

Oseba, ki to piše, si je priklicala v spomin slovensko vprizoritev te igre, in če njeno mnenje kaj šteje, je tole: v slovenskem jeziku je bila boljše igrana. Po mojem mnenju zato, ker znajo Slovenci slovenščino večinoma boljše kakor kak drug jezik.

Ves kredit občinstvu, ki je bilo med igro izredno mirno, kar je veliko rečeno. Ob enem je to tudi dokaz, da igra kljub moji prejšnji opazki ni bila slabo igrana. Kar mislim je to, da izgovorjava ni bila vsaj od strani nekaterih najboljša. J. Oven, ki je imel eno najvažnejših vlog, je igral živo in čuteče. John Olip ravno tako, le njegova izgovorjava se mi je zdela pretirna za angleški jezik. Tudi o Ovnu bi veljalo nekaj podobnega. Dvoboj med njima ni bil dovolj priučen, dasi je oseba ki to piše videla semo en dvoboj, in še ta je bil na platnu v igri "Trije mušketirji", v katerem je skakal Douglas Fairbanks po tleh, nato na mizo, na stol in potem zopet po tleh, dokler ni pogodil svojega protivnika. Minka Alesh je igrala imenitno in tudi besede je lepo izgovarjala. Vsa čast tej igralki. Helen Underwood, ki še ni igrala v igrah kluba št. 1, je tu rojena Slovenka. Izgovorjavo je imela pravilno, ni pa igrala tako kakor bi se smelo od nje pričakovati. Morda je to bolj krivda režiserja kakor njena. V prizoru, ko umira Sauterelle, ranjen, ni bila prav nič na mestu. Dekle, kateremu je Sauterelle drag, kateri je upor ravno tako svetinja kakor njenemu umrlemu izvoljencu, bi morala pokazati kaj čuti v takih trenutkih. Fred Zalaznik je igral zelo dobro, in tudi njegova govorica je bila lepa. Kitico Marseljeze, ravno predno umrje od dobljenih ran na barikadah, je pel kot da poje Sauterelle 25. maja 1871. Anton Svoboda, Čeh po narodnosti, je dal svoji vlogi življenje kot ga zahteva. Donald Lotrich je bil na mestu. Rojen v Ameriki, mu angleščina ni delala večjih težav. Dijake so igrali Swolšak, Marinich in Oscar Godina. Slednji je bil v igri mnogo boljši kakor v deklamaciji, in tudi maskiran je bil dobro. Marinich je bil dober tip francoskega dijaka (tako se je meni zdelo), v jeziku pa ni bil najboljši. Enako o Swolšku. Vlogo Genija je imel Chas. Pogorelec, ki je napravil res dober vtis. Močna postava, mogočen glas, pravilna maska — to vlogo je napravil boljše kot takrat ko smo to igro prvič videli na odru. Konec igre je bil fino izveden — kredit Pogorelcu in Ovnu.

Razšli smo se s programom zadovoljni, eni pa so ostali nekaj časa še v dvorani in kramljali o vsakdanjih stvareh, o kritikah itd. Ko je bil program zaključen, mi je prišla na misel prvomajska slavnost, ki jo je imela stranka prošlo leto v Douglas Auditoriumu. In potem, na potu domov, ko človek sedi v kari, ko mu prihaja vse sorte na misel, premišljuje, koliko lahko stori ena organizacija, čeprav majhna organizacija, ako hoče delati. Lep je bil letošnji Prvi maj — naš praznik — za tiste, ki smo bili v dvorani SNPJ., in gotovo je bil lep tudi za vse tiste stotisoče, ki so nam podajali roke iz vseh krajev sveta.

Koncert pevskega zbor "Lira".

V nedeljo 26. aprila se je vršil v dvorani SNPJ. koncert slov. mešanega pevskega zbor "Lira", ki je uspel v vseh ozirih boljše kot njen koncert meseca decembra prošlo leto. Razun "Lira" je nastopilo pet drugih pevskih zborov, med njimi trije slovenski in dva hrvatska. Koncert je otvorila "Lira" pod vodstvom pevovodje Chrzanowskija z Ladofovo skladbo "Vozle rečki, vozle mostu" (ruska pesem). Zaključila ga je "Lira" z dr. Anton Schwabovo "Še ena". V trospevu so nastopili ga. L. Nemanich, g. J. Weble in Adolf Misja. Peli so N. Dmitrijev "Bor" (besede po Heine-ju poslovenil A. Misja).

V drugih točkah so nastopili mešan zbor "Triglav" iz So. Chicage, moški zbor "Sava", mešan zbor "Slovan iz Pullmana, hrvatski mešan pevski zbor "Jadran", in hrvatski moški zbor "Preradovič". "Lirine" pevke in pevce je spremljala na glasovir Mary Oven, ki je

zaigrala eno skladbo tudi v posebni točki. Nad sto pevcev in pevk je nastopilo v teh zborih. Dvorana je bila polna. Program se je pričel nad uro pozneje kot je bil označeno na vstopnicah, da se ne prelomi naša navada. Chas. Pogorelec je imel pozdravni govor. Ako bi svojim par besedam dodal še toliko besed, kolikor jih je treba da se prosi avdijenco naj bo med koncertom mirna, in matere da naj pazijo na otroke, ne bi škodovalo. Četudi ni bilo bogzna koliko šuma, ga je bilo vendar preveč. Naše priredbe so premalo "dostojanstvene", pa preveč "preproste". Slovenska ameriška publika se še ni naučila ceniti priredbe kulturnih društev tako kot bi bilo potrebno, in to jim je največja ovira. Smatrajo jih večinoma še vedno tako kot vsako drugo stvar "za zabavo in kratek čas". — Z.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, O.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Apeliram na sodruge, da se redno udeležujejo klubovih sej, ker je vedno kaj zanivega na dnevnem redu. Tiste pa, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, vabim da se nam pridružijo in tako pomagajo v borbi za boljše pogoje življenja in za odpravo kapitalističnega režima samega. **TAJNIŠTVO KLUBA ŠT. 232.**

Kako lahko odpravimo kapitalizem? Z odpravo profita. To je lahko: vzemite profite privatnim podjetjem, pa ste odpravili kapitalizem, ki sloni na profitih.

OGLAŠAJTE PRIREDBE KLUBOV IN DRUŠTEV

V

"PROLETARCU"!

"ČAS", ..

Jedina slovenska leposlovnna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljatve naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

SOKOLSKI IZLET V STARO DOMOVINO

OB PRILIKI

VSESOKOLSKEGA IZLETA

—v—

ZAGREBU

z velikim in hitrim parobrodom
AQUITANIA od Cunard črte

kateri odpluje iz New Yorka v Cherbourg
dne 29. julija 1925.

POSEBEN VLAK NARAVNOST DO ZAGREBA.

Vabimo vse Jugoslovane, kateri nameravajo iti to leto na obisk, ali pa se za stalno vrniti v staro domovino, da se pridružijo našemu izletu. Imeli boste vse ugodnosti kakor mi.

Povratek vsakemu zagotovljen za leto dni. Prijavite se takoj. Vsa pojasnila daje naš polnomočni zastopnik

John Žagar & Co.

2400 Wentworth Ave.,

Chicago, Ill.

Za izletski odbor Jugosl. Sok. Župe:

JOS. BAZDARICH, preds.

FR. NOVOSEL, tajnik.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Jos. Volk, Cleveland, O.	15
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	14
Jos. Radelj, Na agitaciji v Milwaukee, Wis.	10
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	9
Frank Klun, Chisholm, Minn.	5
John Krebelj, Cleveland, O.	5
Louis Kveder, Penna.	4
Vincenc Vrhovnik, Universal, Ind.	4
Jos. Presterl, Collinwood, O.	4
John Kvartich, Sygan, Penna.	3
John Šašus, Milwaukee, Wis.	3
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	3
John Matičič, Luzerne, Pa.	3
M. Tekave, Cannonsburg, Pa.	3
John Kunstelj, Gross, Kans.	2
T. Petrich, Detroit, Michigan	2
A. Kravanja, Chicago, Ill.	2
A. Vidrich, Johnstown, Pa.	2
J. Goršek, Springfield, Ill.	1
R. M. Kurre, Ironton, Minn.	1
J. M. Stonich, Pueblo, Colo.	1
L. Zakrajšek, Buffalo, N. Y.	1
D. J. Lotrich, Chicago, Ill.	1
Frank S. Tauchar, Chicago, Ill.	1
L. Selak, Star City, W. Va.	1
M. Vogrich, Bessemer, Pa.	1
Frank Podboj, Park Hill, Pa.	1
John Teran, Ely, Minn.	1
Anton Zornik, Herminie, Pa.	1

Naše prvomajske izdaje v obliki revije.

Prva naša majska izdaja v obliki revije je izšla l. 1917 na 32 straneh. Ker je "Proletarec" takrat izhajal še v obliki časopisa, so jo dobili le tisti naročniki, ki so jo posebej naročili. L. 1918 je izšla na 48 straneh, ki pa so bile manjše kakor jih ima Proletarec sedaj. Od l. 1919 naprej, od kar izhaja "Proletarec" v obliki revije, pa izdajamo prvomajsko številko v posebni obliki "Proletarca", katero dobe vsi naročniki.

Letos smo se na naročnike obrnili z apelom, da naj s svojimi doplačili pomagajo kriti stroške, ki jih imamo z majsko številko. List, ki ste ga prejeli prošli teden kot našo prvomajsko številko, ima obseg knjige, ki jo gotove ne bi dobili za 25c.

Mnogo naročnikov se je odzvalo apelu in so poslali različne vsote, katere so nam omogočile povečati list v takem obsegu, v kakršnem ni še nikoli izšel. Na tiste, ki doplačila še niso poslali, apeliramo, da to store, kajti list je vreden podpore, ki mu je morete nakloniti.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo ob 9.30 dopoldne in vsako četrto soboto ob 7.30 zvečer v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov, kajti čimveč nas bo, tem lažje bomo vodili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti. — *Tajnik.*

Dobro zavarovanje se vedno izplača

DOBITE GA PRI

F. M. OPEKA

Zemljišča in zavarovalnina

NORTH CHICAGO, ILL.

Phone 2925

Vse spadajoče k zavarovanju

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

ČLOVEKA SE SPOZNA PO DRUŽBI S KATERO OBCUJE

Zadruga čvrsto spojena s KASPAR AMERICAN STATE BANKO sestoji iz

tisočev varčnih in zadovoljnih vlagateljev;

mного stotin malih in velikih trgovcev, dobro znanih tovarnarjev in profesionalcev,

ter velike večine tistih ki delajo za druge.

Kaspar American State Bank

je ponosna na družbo v kateri se nahaja, in ponosna je na tiste ki se jo poslužujejo.

1900 Blue Island Avenue, vogal 19. ceste,
CHICAGO, ILLINOIS

Imovina

\$20,000,000.00

Pot v našo družbo je tudi vam odprta

Upravičen ponos.

Popravici smo lahko ponosni. Človeški možgani razrešujejo uganko za uganko. Pred kratkim so zvezdoslovci izračunali, da je neko ozvezdje oddaljeno od naše zemlje en milijon "svetlobnih let". Eno svetlobno leto je toliko kot 5,865,696 milijonov milj. Svetloba potuje z naglico 186,000 na sekundo. Isto naglico imajo zračni valovi, ki igrajo vlogo pri radio. Kdo je pred desetimi leti kaj vedel o radio? Danes je pa skoro v slehernem domu. Izplača se skrbeti za zdravje ter opazovati velikanski razmah človeške znanosti. Trinerjevo Grenko Vino je zdravilo, ki vam pomaga k dobremu zdravju. Izčisti želodec in črevesje, pomaga prebavi, poostri tek ter oživi ves sistem. Naši odjemalci vedo, kako zadovoljuje. Mrs. Maria Duris, 1733 Halsted, Chicago, nam je pisala: "Niti en dan nočem biti brez Trinerjevega Grenkega Vina in sem vaša odjemalka že devetnajst let. Vaš lekanar ali prodajalec zdravil ima tudi Trinerjev Liniment (gotova pomoč za revmatizem in nevralgijo) in Trinerjev Mirilec Kašlja (hitra pomoč v slučaju prehlada) za vas v zalogi. Poskušajte jih! Za popolen seznam Trinerjevih zdravil pišite na: Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

BARBERTON, OHIO VELIKO VESELICO

priređi

SOCIALISTIČNI KLUB

št. 232, J. S. Z.

s sodelovanjem

pevskega odseka "PREŠEREN"

v soboto dne 16. maja 1925

v dvorani dr. "DOMOVINA" na Mulberry St.

VSTOPNINA za moške 50c.

Zenske vstopnine proste.

Začetek ob 7. zvečer.

Na tej veselici nastopi pevski odsek "PREŠEREN" prvič s svojim mešanim zborom. Igrala bo izvrstna godba iz Clevelanda, kar je nekaj novega za našo naselbino. Za najboljšo postrežbo bo prvovrstno preskrbljeno v vseh ozirih. Vabimo rojake in somišljenike iz Akrona, Kenmore in Rittmana, da posetijo to našo prireditev v obilnem številu. V enakih slučajih smo vam tudi mi vedno na razpolago.

ODBOR.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koks in peska.

924 McAllister Ave.

Phone 2726

Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

“Proletarec” v tem obsegu vsaki teden!

“Proletarec” bo izhajal v obsegu kot ga je imela prvomajska izdaja 1925 vsaki teden — pod pogojem, — da bo imel vsaki teden toliko naročnikov in toliko opore med svojimi čitatelji.

Potem ne bo treba razpravljati nič več o formi, ker bo ta ugajala vsem in vsi se bodo trudili, da mu jo ohranijo. Ampak, pričeti je treba!

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

PLESNO VESELICO

priređi

DRUŠTVO SLOVENSKA POSTAJA šte. 16211

MODERN WOODMEN OF AMERICA
CHICAGO, ILL.

v soboto dne 9. maja 1925.

v dvorani S. N. P. J., 2659 S. Lawndale Ave.

VSTOPNINA 50c.

Začetek veselice ob 7:30 zvečer.

Uljudno vabimo rojake iz Chicage in okolice da se mnogoštevilno vdeleže te naše zabave. Dobra postrežba za vse in z vsem zagotovljena. Igral bo Zajček orkester. Torej na svidenje kličite ODBOR.

Naročajte in čitajte “Proletarca”!

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATIČA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in štiri, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENTFLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOCIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTE IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HOI, povest, broširana	.65
ZENINI NASE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Dobeljak), vezana	.90
PESMI ŠVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORŠKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, pozije, broširana	.65
SOLNCE IN SENČE, (Ante Dobeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
ŠLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TREBOVLJE. (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK, (Braa Gj. Nuiš), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARŠKI SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.20
ANGLŠKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)	5.00